

VERGETEN GENTSCHESCHRIJVERS: HENDRIK KEURVELS (GENT 1852 — GENT 1931)

Journalist, schrijver

Hendrik Eugeen Florentijn Keurvels werd geboren in 1852 in de Nederkouter. Zijn vader, Joseph, was herbergier en later bediende bij La Flandre Libérale. In 1875 huwde hij een eerste maal te Gent. In 1874-1875 gaat hij te Mons wonen, waar zijn vrouw in 1880 overleed. In 1881 trouwde hij een tweede keer te Antwerpen. Hij woonde achtereenvolgens in de Fröbelstraat 24, Godshuizenlaan 249, Korte Dagsteeg 29, Iepenstraat 7, Kortrijksestraat 61, Visserij 147, Heirnislaan 102 en Schaastraat 18.

Henri Keuvels.
1852-1931.

Hendrik Keurvels begon zijn journalistieke loopbaan op 18-jarige leeftijd. Hij sloot zich onmiddellijk aan bij de liberale partij. Zijn eerste bijdragen verschenen in *Het Vlaamsche Volk* (1870). Gedurende vele jaren schreef hij opstellen of korte verhalen voor kulturele liberale tijdschriften en kranten te Gent, Antwerpen, Brussel, Leuven en Sint-Niklaas. Zijn medewerkers waren o.a. Jan Bouchery, Lodewijk De Vriese, Edward Blaes en Courtmans.

Na de opheffing van *Het Vlaamsche Volk*, werd hij medewerker van het Brusselse tijdschrift *De Zweep*, onder hoofdredactie van Julius Hoste.

Tegelijk schreef hij ook bijdragen voor het Jaarboek van de Zetternamkring te Gent. In 1875 kreeg hij de betrekking van redacteur van *La Flandre Libérale* te Gent – Keurvelds schreef in beide landstalen – en tegelijk gaf hij het *Liberaal Weekblad* van Sint-Niklaas uit, waarbij hij zich als opdracht stelde de bevolking antiklerikaal op te voeden. Dat antiklerikalisme zal hij zijn leven lang volhouden en zal nog in heftigheid toenemen. Verder hield hij zich, als opvolger van Frans Rens, ook bezig met de uitgave van *De Eendragt*, het tijdschrift van Rens. In 1882 werd hij hoofdredacteur van de krant *Het Vaderland* en bleef ook hoofdredacteur toen de krant in 1914 fuseerde met *Volksblad*, het eerste centenblad in België. Tenslotte werkte hij ook mee aan *Volksbelang*, het orgaan van de Vlaamse liberalen te Gent. In 1911 werkte hij mee aan *Ons Belang*, waarin hij de vervlaamsing van de Gentse Rijksuniversiteit bestreed. Tijdens W.O.I werden de uitgaven van de liberale kranten stopgezet. De journalistiek was voor Keurvelds het middel bij uitstek om een politieke carrière op te bouwen. Hij bracht het van los medewerker tot hoofdredacteur van de voornaamste Gentse liberale kranten. In 1920 werd hij ridder in de Leopoldsorde omwille van “vaderlandslievende activiteiten”. Na de dood van Karel Lybaert in 1922 werd hij ook voorzitter van de Gentse afdeling van de Belgische Persbond. Hij had voornamelijk onder de bescherming van burgemeester Lippens en schepen Gustaaf Callier gewerkt.

Zoals vele van zijn tijdgenoten journalisten heeft Keurvelds ook letterkundig werk nagelaten. Hij had een heel vaardige pen, wat er trouwens voor gezorgd had dat hij het zo ver kon brengen als journalist. Zijn literair werk was vooral historisch getint en bestemd voor een belesen publiek, d.w.z. de hogere burgerij. Na de kiesnederlaag van 1884, schreef hij dat hij er zich voor wou inzetten de liberale geest hoog te houden bij de gegoede burgerij. Overigens was hij ook een taalvaardig en welbespraakt causeur en heeft hij talloze voordrachten en spreekbeurten gehouden te Gent en in de omgeving.

Als literator schreef Hendrik Keurvelds: **Recht voor de vuist** (1871), **Amerikaansche burgers** (1877), **Servaas van Steelandt**, drama in vier bedrijven (1880), **Een bloedig raadsel** (1887), **Naar Argentina** (1889), **Vlaanderen te vuur en te zwaard**, humoristische roman (1892), **Van eenige wonderen** (s.d.), **Gentsch museum. Geschiedkundige en anecdotische waanteekeningen** (1913), **De verdoemenis van Faust** (1913)

Literatuur

Leven en Werken der Zuidnederlandsche Schrijvers, Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde, p. 419-420.

E. Voodeckers, Bijdrage tot de geschiedenis van de Gentse pers — Repertorium, 1967

Daniël Van Ryssel

GENT IN DE 19^e EEUW

De straat waar ik nu woon is ook de straat waar ik mijn kinderjaren heb doorgebracht, waar ik onze zo gewaardeerde Gentse historie- en kroniekschrijver Prosper Claeys leerde kennen als geboor. Het was in de jaren 50.

Gent was nog voor een deel omringd van zijn oude vesten, muren en grachten. De stadspoorten en het octrooi bestonden nog. Het middenpunt van Gent was een doolhof van smalle straten en grachten. Van de Ottogracht naar het Gravenkasteel vaarde men onder zeven brugskens, op sommige plaatsen langs overwelfde grachten, onder de huizen. Om op de titel van Gentenaar aanspraak te mogen maken, moest men onder de zeven brugskens gevaren hebben, en dit was geen kleine zaak, want men stelde zich in gevaar de alles behalve welriekende inhoud der in de grachten uitlopende versterfputten en gemakhuizen der aanpalende woningen op het lijf te krijgen. Nu is het voldoende een nacht opgesloten te worden in 't Rolleken (vroeger Mammelokker) om als "vrije Gentenaar" aangetekend te staan. De Kouter was nog omringd met aan arduinen stijlen vastgemaakte ijzeren kettingen, voor de paardenmarkten welke er gehouden werden en in de aard van de afsluitingen welke thans de Beestenmarkt versieren. Op de Kouter hadden ook de militaire paraden plaats. Wij hebben het visioen bewaard van een revue over het alhier in garnizoen liggende regiment kurassiers, wier helmen en kurassen glansrijk schitterden onder de zonnestralen. Het is ook op de Kouter dat alle woensdagen, 's avonds, voor d'ure van 't appel, de trommelaars en trompetters van 't garnizoen bijeenkwamen om al spelende terug naar de kazerne te trekken. De retraite, of "taptoe", gelijk men het noemde, was een pret voor grote en kleine kinders en niet in het minst voor de straatbengels van de St.-Pieterswijk die de "taptoe" in schilderachtige wanordelijkheid en rumoermaking volgden.

Op het uiteinde van de Kortrijksestraat en van de Heuvelstraat waren de stadspoorten. Daarbuiten kwam men in volle veld. De stadsmuur liep daar met een gracht naar de Schelde tot aan het schilderachtige schildwachthuisje, het enigste dat van onze "Oude Vesten" bewaard gebleven is. Om van daar naar Terplatenkaai of naar de Sint-Lievenslaan te geraken, waar zich het militair poermagazijn bevond in een eenzaam gebouw, moest men zich laten overzetten.

Er waren in Gent noch trams, noch fietsen, noch auto's te zien. De diligentieën, evenals de bargie – zo noemde men de grote boot die regelmatig dienst deed op Brugge, voor reizigers en koopwaren – waren nog in volle fleur. Voor kleine burgers en werklieden was de char-à-banc een uitgave van luxe bij trouwfeesten, terwijl heden ten dage de geringste arbeider zich gedeconside-

reerd acht, wanneer hij naar 't stadhuis niet kan rijden met minstens drie koetsen, elk met een koppel paarden bespannen. Er zijn er zelfs, in deze eeuw van democratie, die de livrei eisen voor de cocher van de bruid.

Al de werklieden droegen blauwe kielen en klompen. Zelfs de kinderen van kleine burgers en neringdoenden gingen met holleblokken naar school. Ik heb er gedragen in mijn jongste kinderjaren. Buiten de burgerij was de manshoed een zeldzaamheid. De kleplak of pet werd algemeen gedragen. De tjeepmuts, welke men tot over de oren kon trekken, werd ook, nog veel gedragen.

De meeste vrouwen van de lagere standen droegen tullen meer of min met lint en bloemen versierde mutsen, kapmantels in de winter, kapeliënen in de zomer. De netjes gestreken voorschoot met boezelaar paste nog bij het zondagtoilet; De dames droegen strooien kaphoeden als vijgekabazen, cachemiren chais, groot genoeg om er twee bedden mede te dekken, omslaande over de schouders en zich breed uitzettende over de wijde krienoliënen, waaraan onze moeders het uitzicht te danken hadden van wandelende ballons.

De deftigste burgers zegden dan niet dat zij op "café" gingen, maar op "staminet". De liters en halve liters waren toen nog in gebruik en men schonk het bier uit in tinnen kroezen.

In alle staminets – er waren er vele nog met de gewone keukenstoof in plaats van kachels – trof men op de tafels de koperen vuurpot aan met de brandende houtskool, om de pijpen te aansteken en, aan de muur, naast de toog, de blikken koker met de lange solferpriëmen. Menige herbergen waren nog verlicht met kaarsen, staande in hoge houten of koperen kandelaars. In andere herbergen alsook voor de verlichting van de meeste winkels, gebruikte men de rechtstaande vetolielampen, met schuivende reservoir, meest in 't koper.

De herberg "Frascati", zo gelukkig en getrouw gereconstitueerd op de laatste grote tentoonstelling van bloemen in het Casino (100e verjaardag der Gentse bloementoonstellingen) was het getrouw afbeeldsel van menige deftige burgerstaminets van over vijftig jaren. Men had geen idee van pracht gelijk b.v. in het "Café des Arcades", de "Grand Café", "Ganda", enz.

De opvatting van pracht verandert zeker ook wel met de jaren. Toen, iets meer dan vijftig jaren geleden, het chalet van de nu verdwenen Gentse Dierentuïn opgericht werd, sprak men ervan als van iets buitengewoon merkwaardigs. De Parijzer illustratië wijdden er artikels aan en gaven er afbeeldingen van.

Toen de Hoornstraat, zo smal als de Donkersteeg, verbreed en het smal houten brugje, door de nieuwe Predikherenbrug vervangen werd, noemde men deze laatste brug iets prachtigs! En wat is zij nu, vergeleken bij de Verlorenbroodbrug en bij de St.-Michielsbrug!

En de Coupure was te dien tijde, meer nog dan de Kouter, de prachtigste en meest bezochte wandeling van Gent.

Wie herinnert zich de zo schilderachtig gelegen en met grachten omsloten Bijlokemeers, waar zich de gaaipers bevond der aloude handboogschuttersmaatschappij St.-Sebastiaan, in een middeleeuws kader, waaraan het oude kerkje der Bijloke, de gebouwen van 't oud-Mannenkenhuis, de blinde muur lopende naar de Bijlokevest en uitkomende aan een houten poort of hekken, benevens een paar oude huizen der Godshuizen met hun trapgevels, zoveel cachet gaven?

Wie herinnert zich nog het Zomerlied, met "longchamps" waaraan al 't gerij van Gent deelnam, om in groot gala langs de Coupure, de Brugse vaart en de Nieuwe Wandeling te defileren? Niet alleen zag men er vele cavaliërs en amazones, maar menig prachtig herenrijtuig, naar de oude trant met vier paarden ingespannen, de geleiders in postillon, de teugelhouder met driestek en witte pruik op het hoofd en gegaloneerde frak, de lakeien statig rechtstaande achter de koets.

En wie herinnert zich de gebuurtenwachters, met hun lans en lantaren, ook soms gewapend met een sabel en vergezeld van een hond, die alle uren driemaal moesten roepen: "Wacht uw vuur- en kaarslicht wel, de klok slaat... ure" zo dat de dieven verwittigd waren en zich in tijds uit de voeten konden maken, terwijl de kinderen uit hun slaap gewekt werden en van angst de dekens over het hoofd trokken, want men maakte ze bang voor de nachtwakers gelijk voor "peer-baboe"!

Henri Keurvels

Uit: Gentsch Museum. Geschiedkundige en Anecdoteische Aanteekeningen.